

KYRKLIG SAMLING KRING BIBELN OCH BEKÄNNELSEN

Inledningsanförande vid Samarbetsrådets överläggningar i Stockholm den 21 mars 2010

Ansvarstagande för en kyrka i sammanbrott

Inledning

Kyrklig samling kring bibeln och bekännelsen är ett samarbetsorgan för dem inom Svenska kyrkan som vill arbeta för att enda rättesnöret inom kyrkan skall vara Bibeln och bekännelse-skrifterna. (Kyrklig samlings stadgar § 1) Av portalparagrafen framgår det tydligt vad som är Kyrklig samlings uppgift: Att oförtrutet och frimodigt hävda att kyrkans rättesnöre är Bibeln och bekännelsen.

Kallelsen gäller primärt Svenska kyrkan men det säger sig självt, att Svenska kyrkans förmåga att rent och klart förvalta evangeliet har bäring på hela kristenheten i Sverige och kristendomens ställning i vårt land.

Kyrklig samling har genom sin existens i mer än 50 år varit en påminnelse om att, när en kyrka fattar läromässiga beslut i strid med det uppenbarade Ordet, tillfogar den sig en skada som mer och mer gröper ur hennes förmåga att vara förvaltare av Guds rikes hemligheter och ett verkningsfullt redskap i Herrens hand. Hon bär då på sin egen undergång.

Men – och detta är viktigt: Frälsningshistorien och kyrkohistorien visar tydligt att de personer och grupper som står fasta och inte låter sig dras med i avfallet från det Gud uppenbarat bär på fröet till upprättelsen när vinden vänder och Gud i sin nåd förbarmar sig och låter en ny tid komma.¹

Uppgiften för dem som vill hålla kvar vid den "lära som en gång för alla uppenbarats för de heliga"² kvarstår och därför är Kyrklig samlings uppgift oförändrad.³ Detta betyder inte att

¹ "Hur man än vrider och vänder på saken, så är profeternas sätt att verka i det avfälliga Israel, förebilden till den kristna kyrkan. Mose kämpade hela sitt liv med ett hårdnackat och avfälligt folk. Elia förde en till synes hopplös strid för den sanna tron. Amos, Hosea, Jesaja, Mika, Jeremia och Hesekiel stod orubbligt kvar vid Herrens ord mitt ibland ett folk, som icke ville lyssna. Men deras verk blev det enda bestående. Resten, minoriteten, som höll fast vid den sanne Guden och Hans ord, var det andliga Israel. Vi vill vandra i dessa profeters fotspår, i ett avfälligt och motsträvt folk förkunna Herrens ord, vare sig man hör på oss eller inte. Ett sådant verk kan ändå aldrig vara förgäves." G.A. Danell i Nya Väktaren 1973, nr 6-7

² Judas brev 3

³ "Det gamla Israel var inte bara en nation utan måste också betraktas som ett religiöst samfund med en av Herren Gud stadgad gudstjänstordning. Tyvärr avföll Israels folk gång på gång på det förfärligaste sätt. Herrens profeter talade med inspiration varnande och väckande mot avfallet och manade till omvändelse och återgång till Guds ord och stadgar. Men de tog aldrig något som helst initiativ till ny samfundsbildning, aldrig var det någon profet, som medverkade till emigration. Det hände, att profeterna under de svåraste avfallstiderna samlades tillsammans med de kvarblivna trogna, som i Skriften kallas »kvarlevan» eller »resten», och hade sin gemensamma uppbyggelse med dem i hemlighet eller öppet. Men något nytt samfund bildade de inte, och aldrig anmälde de sitt utträde ur det israelitiska samfundet. De fortsatte att kämpa emot avfallet, och utgången visade

arbetsformerna inte kan förändras. Så är det också i Kyrklig samlings historia. Jag tror att vårt vägval att renodla Kyrklig samling som en mötesplats och ett forum för de olika bekännelserörelserna i hela sin mångfald och samtidigt tillskapa organ för teologisk reflektion och analys är korrekt. Det har också visat sig att kretsen av dem som inser att Svenska kyrkan befinner sig i ett oerhört kritiskt läge har vidgats. Det har skapat nya allianser. Kartan över kristenheten i Sverige håller på att ritas om.⁴ Fler och fler håller på att ompröva tidigare ställningstaganden och positioner. För flera blev beslutet i äktenskapsfrågan en ögonöppnare.

Har vi nått botten nu?

Som ordförande i Kyrklig samling har jag privilegiet att omge mig med en analysgrupp. Denna grupp, med delvis olika deltagare, jämte det Teologiska rådet samlas regelbundet för att få grepp om vad som händer och dra slutsatser och dra ut linjerna av det som händer i Svenska kyrkan och Sveriges kristenhet. Till detta kommer styrelsens möten och överläggningar. Allt sammans syftar naturligtvis till att på olika sätt försöka påverka skeendet.

Jag ska försöka sammanfatta hur jag med utgångspunkt från arbetet i analysgruppen, teologiska rådet och styrelsen bedömer situationen just nu. Jag vill understryka att det är min sammanfattning och att det inte betyder att varje ledamot nödvändigtvis till alla delar skriver under på vad som här kommer att tas upp.

Ibland ställs frågan: Har vi nått botten nu? Biskop Biörn Fjärstedt skriver i sin recensionsartikel av Björn Rymans viktiga bok *Brobyggarkyrka* i senaste numret av SPT: "Bottenläget är nått. Det kan efter det bara bli bättre. Ett så rigitt, centralistiskt och toppstyrt system kan aldrig fås att skjuta friska skott."⁵

I en mening kan jag förstå honom. Det som nu kommer är "mera av samma" och det väller fram i allt snabbare takt. Svenska kyrkan 2010 är en vacklande struktur och organisation. Listan kan göra lång. Redan för tre år sedan talade analysgruppen om hur ekonomin håller på att undermineras, hur kyrkoordningen på många sätt inte fungerar, hur prästorganisationen vacklar och hur kyrkan töms på innehåll och substans.⁶ Vi har förespråkat en haverikommission.⁷ Kyrkostatistiken avslöjar en skrämmande verklighet.⁸

alltid, att deras handlingssätt var det rätta. Under konung Manasse nådde avfallet sin makabra höjd, då det i Jerusalems tempel offrades åt avgudar och inreddes kamrar åt kulttjänare och profeter blev martyrer. Men efter Manasse kom Josia och med honom väckelse och reformation, då man återvände till Guds ord och templet renades. Hade profeterna bildat nytt samfund eller utvandrat, så skulle näppeligen reformationen under konung Josia kommit till stånd. Den som lämnar ett religiöst samfund har därmed berövat sig själv möjligheten att öva inflytande på den fortsatta utvecklingen.

Hur handlade apostlarna? Det är mycket märkligt, ja rent av förbluffande, att man i Nya Testamentet finner, att de efter Jesu död, uppståndelse och himmelfärd fortsatte att delta i gudstjänsterna i templet och synagogorna.

Man får t.ex. veta, att då Paulus efter att ha avslutat sin tredje stora missionsresa kom till Jerusalem, infann han sig i templet för att frambära offer. Detta gjorde han trots att han och alla apostlarna visste att det var de judiska överstepräster och skriftlärda, som varit initiativtagare till Kristi död på korset ... Apostlarna anmälde inte på något sätt sitt utträde ur det israelitiska samfundet. Men de sökte sin uppbyggelse tillsammans med dem som trodde på Jesus Kristus. Och dessa kom efter pingstdagen att bli förstlingen i Kristi ekklesia, det är församlingen. Apostlarna gick inte Gud i förväg, och då tiden var inne tillät han att Jerusalems tempel förstördes ... Därmed var den ofta för apostlarna svåra frågan om förhållandet mellan kristendom och judendom definitivt löst. Ger man sig tid att vänta, så slipper man ångra förhastade åtgärder." Axel B. Svensson i Nya Väktaren 1972:12, *lätt språkligt reviderad*

⁴ Peter Artman: Ny endräkt, Artos 2009

⁵ Biörn Fjärstedt, SPT 2010 nr 6, s. 169

⁶ www.kyrkligsamling.se/analys.htm

⁷ www/kalin.nu/ord2006-1.htm

Det finns flera tecken på att Svenska kyrkan håller på att implodera:

- Organisationen håller inte ihop. Det visar sig i den alltmer uppenbara klyftan mellan arbetet i församlingarna och stiftet och i ännu högre grad i förhållande till det som kommer ut ur den nationella nivån.
- Misstron mot den politiska styrningen av kyrkan är utbredd, inte bara bland många präster som sett hur den dubbla ansvarslinjen urholkats, utan också bland vanliga församlingsmedlemmar, som inte förstår och klarsynt ogillar kyrkans omvandling mot större enheter och stordriftens välsignelser.
- Biskoparnas ställning är oklar och biskopsmötet, som tidigare uppvisat en enig fasad, är uppenbarligen splittrat, vilket senast tog sig uttryck i äktenskapsfrågan. Detta kan samtidigt tolkas som ett hälsotecken. Även inom systemet hörs nu kritiska röster som har fått nog.
- Begreppet den religiöst motiverade folkkyrkan används inte längre som teologisk ram för att definiera vad Svenska kyrkan är utan begreppet folkkyrka definieras som en demokratisk kyrka. Avsaknaden av pastoralt tänkande för hur en sådan kyrka ska fungera är slående. I stället förstärks producent – konsumenttänkandet, där medlemmen på beställning får det han eller hon efterfrågar. Kyrkan och dess anställda tillhandahåller religion för folket. Begreppet mission töms totalt på sitt innehåll.
- Från centralt håll d.v.s. teologerna i Kyrkans hus och dem närstående produceras nu i rask takt förslag till vad som kan beskrivas som ett fullständigt teologiskt reformprogram för Svenska kyrkan. Genom sin delegation till de högsta tjänstemännen vid tillsättandet av innehavarna på dessa tjänster är den politiskt tillsatta kyrkostyrelsen i högsta grad ytterst ansvarig också för hur kyrkan omvandlas läromässigt. Dessa förslag kommer alltmer att isolera den svenska kyrkan ekumeniskt. Där liknande idéer omsatts i andra länder har gudstjänstlivet i praktiken närmast kollapsat. Efter äktenskapsfrågan kommer nu dopfrågan att ställas i centrum. Arbetet med en ny handbok kommer att ta mycket kraft de närmaste fyra åren. Allt pekar på att den nya teologin får en framträdande plats i kyrkans gudstjänstböcker.

Det är talande, om vi nu håller fast vid Biörn Fjärstedts bildspråk, att när något slår i botten så brukar innehållet välla fram okontrollerat. Det går inte längre att dölja det faktum att Svenska kyrkan, som enligt alla stolta deklARATIONER vid relationsförändringen år 2000 skulle vara densamma som tidigare om än i nya kläder, de senaste tio åren i grunden blivit ett nytt samfund. Men grunden var lagd tidigare. Redan 1982 års kyrkomötesreform innehöll byggstenarna för det som skulle komma.⁹ De effektiva metoder som ogenerat sattes i bruk på 90-talet att hantera all opposition med prästvigningsstopp och befordringstopp har i allt stigande grad förvandlat kyrkan. Personer med kyrkans klassiska tro hade sedan länge utestängts från viktiga

⁸ Antalet gudstjänstbesök i Svenska kyrkan år 2008 var sammanlagt 18,8 miljoner, varav bara en dryg fjärdedel (5 191 000, eller 27,5 %) utgjordes av besök i söndagens huvudgudstjänst. Delar man den senare siffran med årets 52 veckor blir summan att det varje söndag går i genomsnitt 100 000 människor i Svenska kyrkans söndagsgudstjänst. Det är 1,07 % av Sveriges 9,3 miljoner invånare.. Ungefär lika många människor går i de andra kyrkornas söndagsgudstjänster. 1990 hade Svenska kyrkan 24,22 miljoner gudstjänstbesök, av vilka 9 miljoner var söndagsgudstjänst (=37,2 %). Totalsiffran minskade fram till 2008 med 5,37 miljoner, och ca. 4 miljoner av den minskningen ligger på söndagarna. 1990 gick 173 000 personer till söndagens huvudgudstjänst, år 2008 var det 100 000 – i runda tal en minskning från 2 % till 1 % av befolkningen. Enligt 2008 års siffror döps 59 % av alla födda i Svenska kyrkan, konfirmeras 34 % av en årskull 15-åringar, ingås 44 % av alla äktenskap i kyrkan, medan 83 % av begravningarna är kyrkliga. (www.svenskakyrkan.se/statistik).

⁹ Se t.ex Y. Kalin Kyrkomöte modell 2001, www.kalin.nu/km2001a.htm

befattningar och i stort sett förhindrats att på stifts- eller rikspan ha något reellt inflytande men regleringen avslöjade obarmhärtigt det faktum att oppositionen skulle nötas ut. De som höll fast vid klassisk tro var ett övergångsfenomen. Redan år 2000 skrev jag en artikel i SPT med titeln "Vem är förloraren?"¹⁰ om de långsiktiga konsekvenserna av denna kyrkopolitik. Det var inte svårt att förutsäga de senaste tio årens nedmontering. Nu skördas frukterna av medvetna politiska beslut.

Vart är bekännelserörelserna på väg?

De olika rörelserna inom Svenska kyrkan som möts i Kyrklig samlings sammanhang är i sig olika, men de förenas i kritiken av de vägval den officiella kyrkan gjort och gör. Men steget därifrån till ett gemensamt handlande har visat sig stort.

En genomgång av de rörelser som informellt är representerade i Kyrklig samlings sammanhang¹¹ ger vid handen att olika frågor står i fokus och bedömningen vad som ska och kan göras på kort eller lång sikt ger en mycket splittrad bild. Här skall endast beröras det som skulle kunna kallas biskopsfrågan. Jag väljer den frågan eftersom den belyser färdriktningen d.v.s. vart respektive rörelse förefaller vara på väg eller positionerar sig i kyrkokampen.

Den grupp som tydligast markerat sin position är Missionsprovinsen, som genom sitt beslut, att i samarbete med Evangelical Lutheran Church 2005 låta viga en egen biskop med två assisterande biskopar alltmer framstår som ett nytt lutherskt samfund inte bara i Sverige utan i Norden. I dagarna viger Missionprovinsen en assisterande biskop för Finland och ELM-BV:s tidigare missionsdirektor Roland Gustavsson har vigts till Arne Olssons efterträdare som biskop för provinsen.

Inom arbetsgemenskapen Kyrklig Förnyelse har biskopsfrågan hamnat i centrum efter biskop Bertil Gärtners frånfälle. Diskussioner förs med tre svenskkyrkliga biskopar, två pensionerade och en i tjänst om att bilda ett biskopskollegium för arbetsgemenskapen.

OAS-rörelsen har beslutat att tillsvidare låta biskopsfunktionen vara vakant. OAS har tydligt markerat vikten av att en biskop knyts till rörelsen och undersöker om det finns möjligheter t.ex. inom ramen för Borgågemenskapen.

Inom SSB har frågan om visitator löst genom att funktionen är vakant men kontakter har knutits med utländska biskopar, som vänner och tillskyndare av SSB.

Efter ett brett konsultationsförvarande, som inkluderat aKF, OAS, FKE-G, Kyrklig samling, Livets ord m.fl. har i dagarna Östanbäcks kloster gjort en framställan till den Heliga stolen i Rom, att biskop Anders Arborelius får ikläda sig rollen som andlig ledare för klostret.

Laurentiistiftelsen i Lund har i sin tur kallat biskop em. Biörn Fjärstedt till visitator.

Det är uppenbart att det inte råder någon konsensus bland bekännelserörelserna i biskopsfrågan. Det kan också tilläggas att andra grupper som kretsen kring Bjärka-Säby, som har en låg profil i kyrkopolitiken, också har fattat beslut om att kalla biskop em. Biörn Fjärstedt som visitator för kommuniteten.

Analysgruppens överväganden

Analysgruppens främsta iakttagelse är att Svenska kyrkan nu befinner sig i ett läge där hela organisationen vacklar. De närmaste åren kommer på många sätt att bli avgörande. Efter det ödesdiga beslutet i äktenskapsfrågan kommer Svenska kyrkan att finna sig alltmer ekumeniskt isolerad. En kyrka som inte tar sin kallelse till mission på allvar har ingen framtid. Ingen vet hur länge de politiska partierna behåller sitt grepp över kyrkan. En förändring kan komma

¹⁰ SPT 2000 nr 16-17. Se även www.kalin.nu/forloraren.htm

¹¹ Ledamöterna i Kyrklig samlings samarbetsråd är inte utsedda av de olika rörelserna utan är invalda i egen kapacitet.

mycket snart. Den moderna teologin ger inte näring åt ett levande församlingsliv och prästutbildningen uppvisar stora brister. Stordriften utarmar kyrkan. Sammanfattningsvis ger analysen vid handen att Svenska kyrkan i kostymen Kyrkoordning 2000 snart är ett minne blott.

Detta kommer "vår bön förutan" – men Kyrklig samling och bekännelserörelserna har ett stort ansvar att hjälpa människor att tolka tidens tecken och tydliggöra vad som sker och varför det sker. Det Teologiska rådets material i äktenskapsfrågan har varit ovärderligt liksom styrelsens uttalanden före och efter beslutet.¹² De nya sociala medierna har förändrat möjligheterna till opinionsbildning och avslöjanden. I det nya informationsamhället är det inte länge möjligt att opåtalat angripa personer och rörelser som tidigare.¹³

Samtidigt sker en generationsväxling. Den unga generationen i våra led har inte själv upplevt vad den religiöst motiverade folkkyrkan innebar – dess styrka och svagheter, de har inte upplevt hur de pastorala programmen att sakramentalisera och gjuta liv i folkkyrkan verkligen förändrade församlingar. Den levande kristendom de mött har de funnit i organisations- och föreningssammanhang. Vad detta innebär för synen och ansvarstagandet för Svenska kyrkan som helhet har inte tillräckligt beaktats. Jag hoppas att det Teologiska rådet som nästa uppgift tar sig an ecklesiologin d.v.s. läran om kyrkan och ge material till en förnyad diskussion inom bekännelserörelserna om Kyrkan som den beskrivs och bekänns i den tredje trosartikeln. En annan infallsvinkel är att ta fasta på det riktiga i den religiöst motiverade folkkyrkotanken att kristendomen inte är en samling individuella val, utan är ett infogande i en trosgemenskap som sträcker sig över tid och rum

Analysgruppen ser risken att i den situation som nu är "egenfrågorna" (d.v.s varje rörelses egna hjärtefrågor/skötesynder) ofta hamnar i förgrunden Det finns all anledning att höja ett varningens tecken. Det finns alltid en stor risk att vi blir så självupptagna att vi glömmar bort det som är Kyrkans egentliga ärende. Kyrklig samlings teologiska råd har därför på styrelsens uppdrag utarbetat en uppmaning och ett handlingsprogram till mission i Sverige. Detta kommer att publiceras i vår och brett spridas.

Det är enbart när vi engagerar oss i kyrkans övergripande uppgift att förkunna det glada budskapet att Gud har förbarmat sig och gett Son till världens frälsning som kampen för kyrkans upprättelse får sitt rätta allvar och djup. I all sin nuvarande bristfulla skepnad är Svenska kyrkan värd att kämpa för. Kyrklig samlings förste ordförande biskop Bo Giertz uttrycker det med orden " Vår svenska kyrka kan räknas till dem som fått mest av det arv, som den allmänneliga kyrkan förvaltar." ¹⁴ Det är detta arv som vi är satta att försvara. Vårt ansvar är framtiden för den del av Kristi kyrka som i mer än tusen år varit ett Guds redskap i vårt land. Vårt ärende är att med alla dem som älskar Svenska kyrkan kräva henne tillbaka och på nytt fylla

¹² Se www.kyrkligsamling.se. Uttalandena publicerades även SPT, Kyrka och Folk samt omnämndes i internationell press inklusive US Today, Church Times m.fl.

¹³ Jfr Kerstin Elworth m.fl. Värstingkristna i drevet, Artos 2010

¹⁴ "Vi har arvet från fornkyrkan, från apostlarna, från kyrkofäderna och de stora koncilierna. Från dem har vi fått nådemedlen, evangeliet och den rätta bekännelsen till Jesus Kristus, sann Gud och sann människa – ett arv som lever också i mässan och liturgin, i kyrkoåret och i hymner och böner, som vi alltjämt brukar. Och vi har arvet från reformationen, den djupa insikten i Kristi verk som Frälsare och Försonare, den som burit våra synder och dött för oss ... Slutligen har vi också arvet från de stora kyrkväckelserna, som gjorde denna tro på Kristus levande och angelägen, något som inte bara blev accepterat som sant därför att andra trodde så, utan blev det mest personliga av allt, något som man inte kunde vara utan."

Ur artikeln "Mitt testamente" av biskop Bo Giertz i Växjö stifts hembygdskalender 1986, och återpublicerad i SPT nr 32-33 1998.

henne med kraften som finns i Guds Ord och gemensamt göra bot och bättring för våra försummelser? Erik Petrén uttryckte det så här: "Svenska kyrkan är min kommendering. Här stannar jag tills jag får en ny order! Och den har inte kommit än."¹⁵

Kyrklig samlings roll i den innevarande situationen

- Vi förpliktar oss till daglig bön för kyrkans upprättelse och är öppna för att vi under Andens ledning måste ge upp gamla lösningar och finna nya lösningar.
- Vi uppmanar till nätverksbyggande och konsultationer mellan personer och grupper i opposition till utvecklingen i kyrkan. Vi söker nya kontakter.
- Vi fortsätter det teologiska arbetet och analysen och försöker förstå vad som sker i det som sker.
- Vi tar initiativ och följer upp konsultationer med andra kyrkor och samfund i Sverige och utomlands.¹⁶
- Vi intensifierar arbetet att styrka det som finns kvar och som varit nära att dö.¹⁷
- Vi utmanar alla som längtar efter Svenska kyrkans upprättelse att frimodigt och målmedvetet förkunna att Kristus är Herre i en ny iver för mission. Det är min övertygelse att genom ett sådant viljebeslut öppnar sig nya vägar, som på ett avgörande sätt kan förändra hela Svenska kyrkan. Som katolsk "rest"¹⁸ ska vi frimodigt och subversivt närma oss den massiva folkreligionen, och veta att vi där har vårt ansvarsfält, vår (omedvetna) bundsförvant och vår konkurrent och fiende

I den situation vi befinner oss får vi leva i ett provisorium där vi tillfälligtvis tvingas till okonventionella lösningar. Vi vet inte vad Gud vill lära oss genom det sker. Det är hans kyrka, inte vår, och han kommer att visa oss vägen fram om vi rätt förvaltar det vi tagit emot och förpliktigar oss att oförvanskat lämna det vidare till kommande generationer. När vår kyrka vacklar, får vi under provisoriet trösta oss med ännu är inte allt förlorat. Den sanna kyrkan framträder också i vårt land "där evangelium rätt förkunnas och sakramenten rätt förvaltas."¹⁹ Så länge Ordet ljuder i Andens kraft finns det fortfarande hopp för Svenska kyrkan.

"Låt oss orubbligt fortsätta att bekänna vårt hopp, ty han som gav oss löften är trofast. Låt oss ge akt på varandra och sporra varandra till kärlek och goda gärningar." (Hebreerbrevet 10:23-24)

Stockholm den 21 mars 2010

Yngve Kalin, ordförande

¹⁵ Vid Samarbetsrådets överläggningar i Sigtuna i oktober 2006

¹⁶ Den 26 nov 2009 tillskrev Kyrklig samling samtliga kyrkor i Borgågemenskapen och ekumeniska partners med anledning av äktenskapsbeslutet med önskan om råd hur de som avvisar beslutet borde förfara. Svaren håller på att bearbetas.

¹⁷ Upp 3:2

¹⁸ jfr citaten av G.A Danell- och Axel B. Svensson på sid. 1

¹⁹ CA VII